

เที่ยวลําปาง นั่งรถม้า

เปิดประตูสู่ลํานา บนเส้นทางรอยต่อของอดีต ต่ิมดํากับตำนานเมืองรถม้า
เรียงร้อยอารยธรรม กับรถม้านครลําปาง อีกหนึ่งความประทับใจไม่รู้จบ

ตราประจำจังหวัด

รูปไก่อูขาวอยู่ในซุ้มมณฑปพระธาตุลำปางหลวง

ธงประจำจังหวัด

เป็นธงสีเขียวกลางธงเป็นรูปดาวตราประจำจังหวัด

ต้นไม้ประจำจังหวัด

ต้นชะจาวหรือ กระเจา

ดอกไม้ประจำจังหวัด

ดอกธรรมชาติ

พญาไก่

อันเป็นสัญลักษณ์ของนครลำปาง

ไก่อูขาว

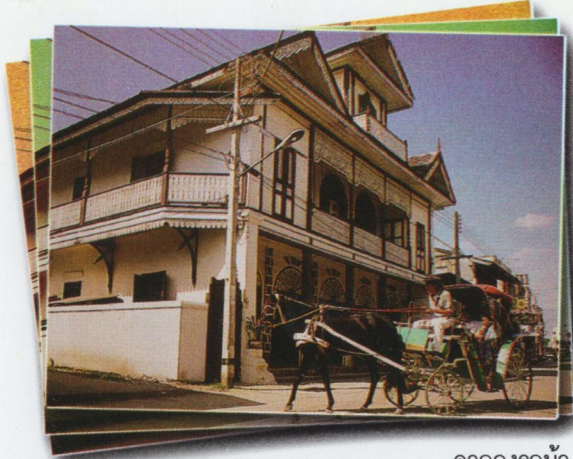
ถือเป็นสัญลักษณ์ของจังหวัดที่มีตำนานและประวัติการสร้างเมืองนับจากอดีต
จวบจนปัจจุบันกว่า ๑,๓๐๐ ปี (แต่เดิมแล้วมีชื่อ ถูกกฎนคร หมายถึงไก่อูขาว)

คำขวัญจังหวัดลำปาง

ถ่านหินลือชา รถม้าลือลั่น เครื่องปั้นลือนาม

งามพระธาตุลือไกล ฝึกช้างใช้ลือโลก

จากลุงรตมำ

ทักทายก่อนท่องเที่ยวเมืองนครลำปาง

ก่อนออกเดินทางเที่ยววนครลำปางกับลุงรตมำรดโดยสารสาธารณะที่เป็นที่รู้จักกันดีของชาวนครลำปางมากกว่า ๙๐ ปี ขอสร้างความเข้าใจให้คุณๆ ทั้งหลายได้ทราบกันก่อนว่า การท่องเที่ยวครั้งนี้ไม่ใช่การเดินทางธรรมดาๆ หากแต่รตมำลำปางที่อาสาให้คุณท่องเที่ยวทุกคน ล้วนแล้วแต่มุ่งมั่นสร้างความประทับใจ

ในบรรยากาศท่องเที่ยวแบบใหม่ที่ช่วยให้คุณๆ ชิมชั๊ววิถีชีวิตบนเส้นทางแห่งความเป็นนครลำปาง ได้อย่างถ่องแท้ ซึ่งนักท่องเที่ยวจะคุ้นเคยกับภาพของ นครลำปางในฐานะของเมืองหน้าด่านล้านนาแต่ในความจริงแล้วเสน่ห์ของนครลำปาง มิได้มีเพียงแค่นั้นหากแต่ยังมีเสน่ห์ของเมืองแห่งวัฒนธรรมที่เก่าแก่ ย้อนหลังไปเกือบ ๑๕๐ ปี โดยมีหลักฐานให้พบเห็นได้ทั้งเมือง

จากสถาปัตยกรรมความงดงามควรค่าแก่การอนุรักษ์ ลุงรตมำจะพาไล่เลาะชมเมืองไปตามสถานที่สำคัญและน่าสนใจย้อนตามยุคสมัยของการกำเนิดนครลำปาง โดยสามารถศึกษารายละเอียด พอสั่งเขปของสถานที่ต่างๆ ได้จากคู่มือเล่มนี้ ตามแผนที่แสดงและหมายเลขของแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญโดยโปรแกรมการเดินทางเต็มรูปแบบจะใช้เวลาประมาณ ๓ ชั่วโมง การเดินทางท่องเที่ยวโดยลุงรตมำครั้งนี้เชื่อได้แน่นอนว่าจะสนุกสนานและได้รับความประทับใจไม่รู้ลืม

ประวัติรถม้า

ที่แน่นอนที่สุดว่ารถม้ามาถึงลำปางในรัชกาลที่ ๖ เมื่อรถไฟเชื่อมรางมาถึงลำปางเมื่อปลายปี พ.ศ. ๒๔๕๗

ก่อนสร้างสะพานรัษฎาภิเศก ๓ ปี คือสะพานสร้างเสร็จเดือนมีนาคม พ.ศ. ๒๔๖๐ รถไฟมาถึงลำปางรถม้าได้ขนย้ายจาก กทม. มาถึงลำปางเช่นกันรถม้าคันแรกได้แก่รถม้าของเจ้าผู้ครองนครองค์สุดท้าย คือ **พลตรีมหาอำมาตย์โทเจ้าบุญวาทย์ วงษ์มานิต** เป็นผู้นำมาใช้ ได้นำรถม้ามาโดยว่าจ้างสารติซึ่งเป็นแขกมาจากกรุงเทพฯ เพื่อมาขับรถม้าให้

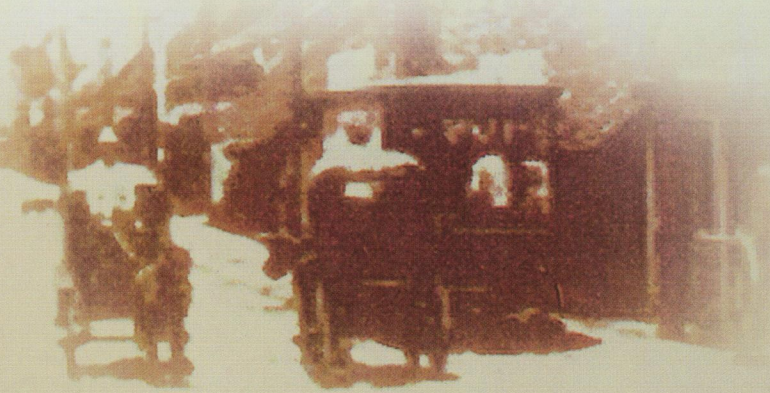
ดังที่ได้กล่าวมาแล้วว่าลำปางเป็นศูนย์กลางการค้าของภาคเหนือตอนบน เครื่องอุปโภคและของใช้ต่างๆ เช่น เกลือ รองเท้า เสื้อผ้า น้ำมัน จะต้องขนส่งโดยตรงจากกรุงเทพมหานคร เพื่อมาลงและขนส่งต่อไปยังจังหวัดเชียงใหม่ เชียงราย พะเยา และต่อไปยังประเทศลาว ด้านอำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย และประเทศพม่าที่อำเภอแม่สาย เชียงรายเช่นกัน รถม้าจึงเกิดความสำคัญในการขนส่งภายในจังหวัดขึ้นตั้งแต่นั้นมา จะกล่าวได้ว่ารถม้าเป็นเส้นเลือดสายใหญ่ของจังหวัดลำปางไปโดยปริยาย

จากจำนวน ๑-๒ คันที่เจ้านครนำเข้ามาก็เพิ่มทวีขึ้นตามลำดับและเหตุที่ทางกรุงเทพมหานครได้นำรถยนต์เข้ามาวิ่งซึ่งสะดวกกว่ารถม้ามาก รถม้าจึงได้อพยพไปตามหัวเมืองต่างๆ อีกหลายหัวเมือง เช่น นครศรีธรรมราช นครราชสีมา แต่เหตุผลใดไม่ปรากฏ จึงไม่มีรถม้าวิ่งในจังหวัดดังกล่าวถึงปัจจุบันนี้เหมือนจังหวัดลำปาง

ในปี พ.ศ. ๒๔๙๐ **รองอำมาตย์ตรีขุน อุทานคดี** ได้ก่อตั้งสมาคมล้อเลื่อน และเป็นปีที่ขอจดทะเบียน และในปี พ.ศ. ๒๔๙๒ จึงได้ใบอนุญาตและท่านได้เป็นนายกสมาคมรถม้าคนแรก และเป็นผู้แทนราษฎรของจังหวัดลำปาง ในขณะที่ท่านดำรงตำแหน่งนายกสมาคมรถม้า ซึ่งถือได้ว่าเป็นสมาคมแรกของจังหวัดลำปาง การขอจดทะเบียนล้อเลื่อน จังหวัดลำปางเป็นจังหวัดเดียวที่มีการจดทะเบียนประเภทล้อเลื่อน ที่จะต้องเสียภาษีและมีป้ายวงกลมอย่างถูกต้องในประเทศไทยการจดทะเบียนรถม้า ต้องเสียภาษีปีละ ๕ บาท ต่อ ๑ คัน และใบขับขี่จะต้องต่อใบอนุญาต ๒ บาทต่อปี

จังหวัดลำปางจึงถือได้ว่าเป็นจังหวัดเดียวในประเทศไทยที่มีการจดทะเบียนรถม้าที่วิ่งในถนนหลวงที่ถูกต้องตามกฎหมาย และเป็นแห่งเดียวที่หลงเหลืออยู่ในประเทศไทยและมากที่สุดในโลก

ในปี พ.ศ. ๒๔๙๓ รองอำมาตย์ตรีขุนอุทานคดีได้มอบให้เจ้าบุญส่ง ณ ลำปาง ซึ่งเป็นบุตรของเจ้าบุญวาทย์ วงศ์มานิต เป็นนายกสมาคมรถม้าคนที่ ๒ ช่วงเจ้าบุญส่ง ณ ลำปางเป็นนายกสมาคมรถม้านี้ถือได้ว่าเป็นยุคทองของรถม้า ซึ่งในปี พ.ศ. ๒๕๐๐ รถม้าของจังหวัดลำปางมีถึง ๑๘๕ คัน ซึ่งถือได้ว่ามีมากที่สุด ตั้งแต่เริ่มตั้งสมาคมรถม้าขึ้น รถม้าในจังหวัดลำปางเขาเรียกเป็นภาษาอังกฤษว่า **Queen Victoria** จะมีล้อ ๔ ล้อ เบาะหลังเป็นเก๋ง เป็นเบาะใหญ่นั่งได้ ๒ คน และม้านั่งเสริมสามารถนั่งได้อีก ๒ คน รวมแล้วรถม้าคันหนึ่งถ้าเป็นคนไทยหรือตัวไม้ใหญ่มากก็นั่งได้ ๔ คน ปกติแล้วรถม้ารับฝรั่งเขาจะนั่งเพียง ๒ คนเท่านั้น

รถม้า ๙๐ ปี

ชนวิถีชีวิตคนนครลำปาง ที่ไม่เคยห่างหายไปไหนวันวาน... เมื่อนาฬิกาปลุกส่งเสียงดังบอกเวลาให้สารถึเสียงทองหน้าเก่าลุงรถม้ารีบตัวขึ้นจากที่นอน เร่งทำภารกิจเพื่อขจัดความงัวเงียออกจากร่างกาย... แล้วเดินตรงมาที่ลุงรถม้าวัยเกือบ ๙๐ ปี นำน้าคู่ใจมาเทียบ นั่นคือเป็นสัญญาณบอกให้รู้ว่าวิถีชีวิตของคนนครลำปางในรุ่งเช้าวันใหม่ได้เริ่มต้นขึ้นแล้ว

เสียงฝีเท้าม้าที่ดัง เมื่อกระทบกับพื้นถนน เสียงกระดิ่งสนั่น เมื่อถึงทางแยกทำให้รู้สึกได้ว่า รถม้าที่วิ่งอยู่ในนครลำปางทุกหนทุกแห่งไม่ว่าเป็นตรอก ซอก ซอยหรือถนนใหญ่โดยเฉพาะอย่างยิ่งสถานีรถไฟ ตลาดสด โรงภาพยนตร์ จนถึงศาลากลางเก่า อันเป็นย่านชุมชนจะมีรถม้าจอดรอรับผู้โดยสารอยู่เป็นทิวแถวจนกล่าวได้ว่า นครลำปางเป็น **"เมืองรถม้า"**

ย้อนไปในอดีตนครลำปางมีรถม้าใช้จากการเปิดสถานีรถไฟ นครลำปาง เมื่อ พ.ศ.๒๔๕๙ รางรถไฟจากกรุงเทพฯ ถึงลำปาง เพราะอยู่ในช่วงขุดอุโมงค์ขุนตาล ทำให้ลำปางเป็นศูนย์กลางการค้าภาคเหนือตอนบน เป็นจุดเริ่มต้นครั้งใหญ่ของวิถีชีวิตของคนในนครลำปาง บริเวณสบตุ้ยเป็นแหล่งสินค้าส่ง ย่านเมืองขยายไปถึงสถานีรถไฟ การค้าขายรุ่งเรืองมาก

ในช่วงสงครามโลก ลุงรถม้าได้มีโอกาสเป็นยานหลักในการขนส่งอาวุธยุทโธปกรณ์ทหารระหว่างสนามบินกับตัวเมือง รถม้าสำคัญมากเพราะยุคนั้นน้ำมันแพง ยารักษาโรคผิดเคือง รถม้าจึงเป็นเอนกประสงค์ในสมัยสงคราม

รถม้าในยุคแรกเป็นแท็กซี่รับจ้างส่งผู้โดยสารไปยังที่ต่างๆ ในตัวเมือง รับขนส่งสินค้ากะปิ ปลา ร้า ปลา ทู ขนุน หนุมาจากตลาด รับส่งนักเรียน รับจดหมาย และพัสดุจากสถานีรถไฟไปยังไปรษณีย์บนรถม้าไปตามตัวเมืองก็มีคนโบกขึ้นตลอดใกล้ใกล้ได้ราคาตามระยะทาง ตอนเข้ามาออรับแม่ค้าไปตลาด สายๆ รับส่งนักเรียน ลุงรถม้ากระจายตามจุดต่างๆ ของเมืองให้บริการคนทั่วไปจวบจนพลบค่ำ พอตกกลางคืนรถม้าต้องจอดเตเกียงเพื่อความปลอดภัยและมองทางในสมัยก่อนเสาไฟฟ้าแทบไม่มี

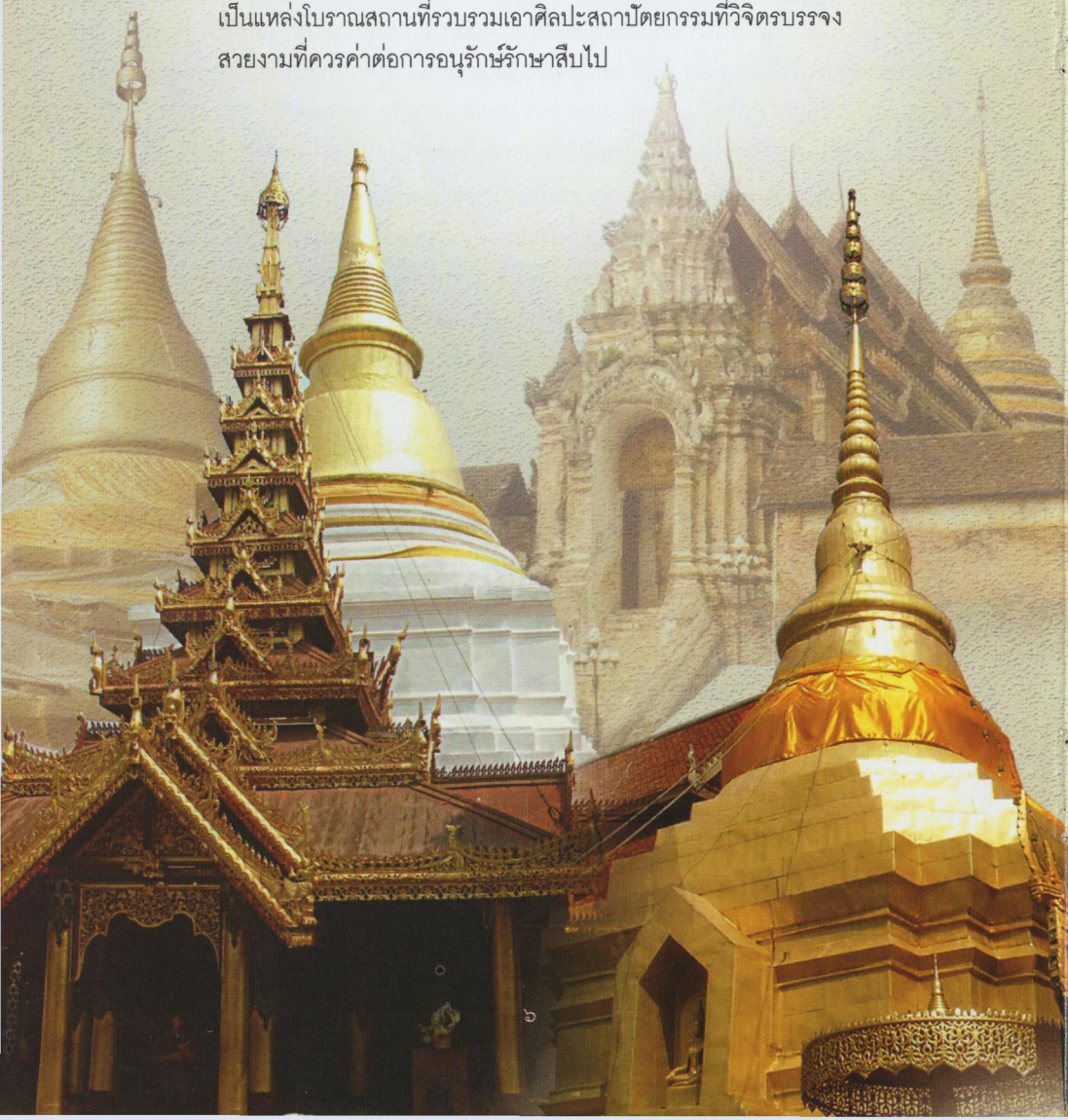
ลุงรถม้าในปัจจุบันเปลี่ยนหน้าที่จากแท็กซี่เป็นผู้บริการการท่องเที่ยวไม่ว่าชาวไทยและชาวต่างประเทศได้นั่งชมนครลำปางได้อย่างภาคภูมิใจไปกับเส้นทางร่วมสมัยแต่อดีตสืบคำกับตำนานนครลำปาง ที่เรียบเรียงวัฒนธรรมประเพณี นับเป็นระยะเวลากว่า ๙๐ ปี ที่ลุงรถม้าและเพื่อนๆ รุ่นแล้วรุ่นเล่าผลัดเปลี่ยนหมุนเวียนกัน ปฏิบัติภารกิจเช่นนี้ทุกวันนี้ทุกวันนี้ไม่เคยขาดหายและยังคงดำเนินต่อไป...ทราบเท่าที่วิถีชีวิตคนนครลำปางจะยังคงอยู่เป็นเอกลักษณ์เช่นนี้เปลี่ยนแปลง

สัมผัสสายลมขมนครลำปาง

กับมรดกเทศกท้องถิ่น...ลุ่มธมมา

นครลำปาง...นับได้ว่าเป็นอาณาจักรที่มีความเจริญรุ่งเรืองทางพระพุทธศาสนาสูงสุดอีกแห่งหนึ่ง จึงปรากฏให้เห็นวัดวาอารามในเขตอำเภอเมืองของนครลำปางอยู่มากมายเป็นที่ประดิษฐานของพระพุทธรูปสำคัญๆ ซึ่งเป็นที่เคารพสักการะของพุทธศาสนิกชน และเป็นแหล่งโบราณสถานที่ยรวบรวมเอาศิลปะสถาปัตยกรรมที่วิจิตรบรรจงสวยงามที่ควรค่าต่อการอนุรักษ์รักษาสืบไป

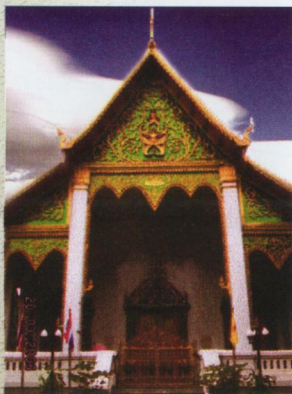

สักการะสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ๙ แห่งในนครลำปาง

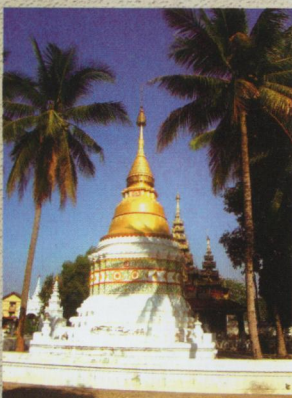
๑. ศาลเจ้าพ่อหลักเมือง-หลวงพ่อดำ

หลวงพ่อดำ (พระพุทธรูปนirmanรายชัยวัฒน์จตุรทิศ) เป็นหนึ่งในสิ่งศักดิ์สิทธิ์ของประเทศ ประดิษฐานอยู่ในมณฑปทรงไทยแบบจตุรมุข บริเวณหน้าศาลากลางหลังเก่าสร้างเมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๑ โดยกรมการรักษาดินแดนเป็นพระพุทธรูปปางสมาธิสร้างด้วยโลหะผสมรมดำ มีทั้งหมดสี่องค์นำไปประดิษฐานไว้สี่ทิศของประเทศไทย โดยทิศเหนือประดิษฐานที่จังหวัดลำปาง ศาลเจ้าพ่อหลักเมืองหลักเมืองของจังหวัดลำปาง เป็นเสาไม้สัก มีด้วยกัน ๓ หลัก เสาหลักเมืองหลักที่ ๑ สร้างเมื่อประมาณปี พ.ศ. ๒๔๐๐ ในสมัยของเจ้าวรญาณรังสีราชธรรม ขณะนั้นได้ฝังเสาหลักเมืองหลักนี้ ณ วัดบงสนุก อันเป็นสะดือเมือง หลักเมืองหลักที่ ๒ สร้างขึ้นในสมัยเจ้าพรหมมาธิพงษ์อาดา เมื่อประมาณปี พ.ศ. ๒๔๑๖ หลักเมืองหลักที่ ๓ สร้างเมื่อปี พ.ศ. ๒๔๓๐ ในสมัยเจ้าหลวงนรินชัยขวลิต ซึ่งได้ฝังหลักเมืองนี้ในผังเมืองใหม่ ต่อมาปี พ.ศ. ๒๔๔๐ เมื่อสร้างศาลากลางจังหวัดจึงได้อัญเชิญหลักเมืองทั้ง ๓ มาประดิษฐาน ณ ที่แห่งนี้ และสร้างมณฑปครอบหลักเมืองทั้ง ๓ ในปี พ.ศ. ๒๕๑๑

๒. วัดบุญวาทย์

วัดหลวงกลางเวียงคือ วัดบุญวาทย์วรวิหารปัจจุบัน เป็นวัดหลวงกลางเวียงรุ่นแรกสมัยพระยาคำโสม (๒๓๒๗-๒๓๓๗)พระยาเมืองนครลำปางที่ ๒ ถัดพระเจ้ากาวิละแห่งราชวงศ์เจ้าเจ็ดตน ต้นสมัยรัตนโกสินทร์ ต่อมาสมัยเจ้าบุญวาทย์วงศ์มานิตได้รับพระราชทาน วิสุทธาสนาเป็นอุโบสถหลวง ให้อำเภอวัดบุญวาทย์วิหารคู่ พิธีถือน้ำพิพัฒน์สัตยา สมัยรัฐบาลจอมพล ป. พิบูลย์ ประกอบพิธีสมรสหมู่ ๒๓ คู่แรก

๓. วัดศรีชุม

วัดศิลปะพม่าที่ใหญ่ที่สุดในประเทศ ตั้งอยู่บนถนน ศรีชุม เป็นวัดศิลปะพม่าทั้งดงามและใหญ่ที่สุดใน ประเทศไทยและเคยเป็นสถานที่ถ่ายทำละครประวัติศาสตร์ ชื่อดัง กษัตริย์ฯ สวยเด่นด้วยวิหารตึกครึ่งไม้ ปราสาทหลังคา เครื่องไม้ยอดแหลมตามแบบศิลปะพม่า บานประตูไม้แกะสลักฉลุวดลายโปร่งงดงาม เพดานเป็นไม้จำหลักโปร่งหลายชั้นประดับกระจกสี เสาแต่ละต้นบงรักปิดทอง หัวเสาประดับด้วยกระจกสีใต้หลังคาเรือนยอด ๗ ชั้น เป็นที่ประดิษฐานพระพุทธรูปบัวเข็มบนฐานทุกซี่ ที่เป็นไม้จำ

หลักแผ่นใหญ่ดงาม ภาพจิตรกรรมฝาผนังมีเรื่องพุทธประวัติและพระพุทธรูปศิลปะพม่า วิหารหลังนี้เคยถูกไฟไหม้เมื่อ พ.ศ.๒๕๓๕ แต่ได้รับการบูรณปฏิสังขรณ์ให้คืนสู่สภาพเดิม นอกจากนี้ ยังมีพระอุโบสถและพระธาตุเจดีย์เป็นที่บรรจุพระบรมสารีริกธาตุฐานทรงกลม ก่ออิฐถือปูนแบบพม่า ทั้งสามพุทธสถานได้ขึ้นทะเบียนโบราณสถานแห่งชาติ เมื่อ พ.ศ. ๒๕๓๕

๔. วัดปงสนุกเหนือ-ใต้

อยู่บนถนนปงสนุก ตั้งอยู่บนเนินดินสูงเป็นที่ประดิษฐานเจดีย์วิหาร มณฑป มีบันไดนาคทั้ง ๔ ด้าน จัดเป็นเขตพุทธาวาสชั้นที่ ๑ เปรียบเขาพระสุเมรุที่อยู่ท่ามกลางจักรวาล สันนิษฐานว่าสร้างในสมัยพระเจ้าอนันตยศ สถานที่แห่งนี้เคยเป็นที่ดำน้ำชิง

เมืองในสมัยพระเจ้าลิ้นก่าน และเจ้าฟ้าแก้ว และเคยเป็นที่ฝังเสาหลักเมือง (เสา อินทขิล) หลักแรก ซึ่งภายหลังถูกย้ายไปไว้ ณ ศาลหลักเมือง ในปัจจุบัน สร้างในสมัยเจ้าหลวงวรญาณรังษี ราชธรรม และด้วยความที่เป็นวัดเก่าแก่จึงเป็นโบราณสถาน โบราณวัตถุ พระพุทธรูปปางต่างๆ มากมาย

๕. วัดศรีรองเมือง

วัดพม่าที่สวยงามอีกแห่งหนึ่งของลำปางตั้งอยู่บนถนนท่าคราวน้อย ใกล้กับแยกโรงน้ำแข็ง สร้างขึ้นโดยช่างฝีมือชาวพม่า ความสวยงามอยู่ที่วิหารหลังใหญ่ หลังคาพระวิหารมียอดแหลมถึง ๙ ยอด แต่ละยอดแสดงถึงจำนวนครอบครัวของผู้สร้าง เสา

พระวิหารประดับด้วยโลหะสีทองตัดเป็นลวดลายก้านจรวดลายเกว๋ประดับด้วยกระจกสีต่างๆ หลากสี ดูสวยงาม เสาบางต้นแกะสลักไม้เป็นรูปพระพุทธรูปปางต่าง ๆ ตกแต่งด้วยโลหะทองบนพระวิหารถูกยกพื้นให้สูง สำหรับประดิษฐานพระพุทธรูป ซึ่งได้อัญเชิญมาประดิษฐานในซุ้มคล้ายๆ ตู้กระจก

๖. วัดพระแก้วดอนเต้า

ตั้งอยู่บนถนนพระแก้วเคยเป็นที่ประดิษฐานพระพุทธรูปนันทบุรีปฐมกร (พระแก้วมรกต) เป็นเวลานานถึง ๓๒ ปี และเป็นตำนาน เกิดพระแก้วดอนเต้า พระพุทธรูปสำคัญคู่เมืองลำปางอีกองค์หนึ่ง สร้างด้วยแก้วมรกตอันล้ำค่าที่มีอยู่เพียงไม่กี่องค์ในประเทศไทย ใกล้องค์เจดีย์เป็นที่ประดิษฐาน พระพุทธรูปบัวเข็มซึ่งจำลองมาจากมณฑลเลย ประเทศพม่าภายในพระบรมธาตุดอนเต้า บรรจุพระเกศาธาตุของพระพุทธเจ้า ๔ องค์ ทุกวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๘ เหนือ (เดือน ๖ ใต้) ของทุกปี มีประเพณีสงกรานต์ พระบรมธาตุ ประชาชนจากทั่วสารทิศ ตลอดจนนักท่องเที่ยวจะเดินมาสงกรานต์พระบรมธาตุกันอย่างเนืองแน่น นอกจากนี้ยังมีวิหารหลวงประดิษฐาน พระพุทธรูปปางมารวิชัย วิหารทองทิพย์ สร้างโดยพระนางจามเทวีมีอายุกว่าพันปี เป็นที่ประดิษฐานพระเจ้าทองทิพย์ศิลปะสมัยเชียงแสน วิหารลายคำ สุขาดาราม ภายในมีภาพจิตรกรรมฝาผนัง งดงามด้วยบายทองประดับตามส่วนต่างๆ อย่างสวยงาม สำหรับผู้ที่สนใจวัตถุโบราณที่ยังมีพิพิธภัณฑสถานล้านนาให้ศึกษาหาความรู้อีกด้วย

๗. วัดเจดีย์ขาว

"นับเจดีย์ครบ ๒๐ ถือว่ามีบุญ..."

อยู่ที่ตำบลต้นธงชัย ห่างจากตัวเมืองลำปาง ไปตามเส้นทาง ลำปาง-แจ้ห่ม ประมาณ ๕ ก.ม. นับเป็นปูชนียสถานที่สำคัญแห่งหนึ่งของลำปาง (ชาวภาษาทางภาคเหนือ แปลว่า ยี่สิบ) องค์พระธาตุเจดีย์ขาวเป็นศิลปะล้านนา

ผสมพม่า มีคำกล่าวว่า หากนับเจดีย์ครบ ๒๐ องค์ ถือว่ามีบุญ ข้างหมู่พระเจดีย์ในวิหารหลังเล็ก มีพระพุทธรูปทันใจพระพุทธรูปสำริดปางสมาธิศิลปะสมัยเชียงแสนประดิษฐานและยังมีพระแสน แห่ทองคำ พระพุทธรูปทองคำหนัก ๙๕.๕ บาท ปางมารวิชัยศิลปะสมัยล้านนา สันนิษฐานว่า วัดเจดีย์ขาวหลังสร้างก่อนพุทธศตวรรษที่ ๒๑

๘. วัดป่าฝาง

เจดีย์งามเด่น อยู่บนถนนสนามบิน สร้างในสมัยรัชกาลที่ ๕ โดยคหบดีชาวพม่า ที่เข้ามาทำไม้ในลำปาง จดงามด้วยพระเจดีย์ องค์ใหญ่สี่ทองสูงปลั่งภายในบรรจุพระบรมสารีริกธาตุที่อัญเชิญจากประเทศพม่า เมื่อ พ.ศ. ๒๔๔๙ ศาลาการเปรียญเป็นเรือนไม้ ขนาดใหญ่ทั้งหลัง หลังคาซ้อนกันเป็นชั้นๆ

แบบพม่า พระอุโบสถขนาดเล็กหลังคาเครื่องไม้ งามด้วย ลายเครือเถาปูนเหนือประตู

๙. สำนักปฏิบัติธรรม

หลวงพ่อกษม เขมโก นักรบญแห่งล้านนา

พระอริยสงฆ์แห่งล้านนาที่ขึ้นชื่อว่าเมื่อครั้งอดีตสำนักปฏิบัติธรรมฯ ตั้งอยู่ที่ชนเมืองไปตาม ถ.ลำปาง-แจ้ห่ม ประมาณ ๔ กม. ด้านหน้ามีรูปปั้นของหลวงพ่อกษม เขมโก ขนาดใหญ่ตั้งตระหง่าน เป็นที่เคารพกราบไหว้ของนักท่องเที่ยวและประชาชนชาวลำปาง ด้านหลังมีอาคารทรงไทยประยุกต์ ภายในด้านซ้ายมีโลงแก้วกระจกใส บรรจุสังขารของหลวงพ่อกษมมรณภาพนานแล้ว ใกล้กันมีกกุฏิขนาดเล็กที่หลวงพ่อกษมเคยนั่งปฏิบัติธรรม ซึ่งคณะศิษย์ยังคงรักษาสภาพเหมือนเมื่อครั้งที่หลวงพ่อกษมยังมีชีวิตอยู่นอกจากนี้ ในบริเวณยังเต็มไปด้วยแผ่นเข้านูชา

พระเครื่องรุ่นต่างๆ อีกมากมาย นับเป็นสถานที่แห่งหนึ่งที่บรรดาผู้เลื่อมใสพุทธศาสนานักหาโอกาสเดินทางมาเยือนอยู่เสมอ

[illegible]

๑. อาคารไทยโพธิ์ชัย (แม่เลี้ยงสี่หยื่น) ติดกับร้านชาเล้ง / ๒. สถานีรถไฟ / ๓. บ้านแม่เลี้ยงเนย / ๔. ธนาคารชาติ
๕. บ้านสำเภา / ๖. ช่วงโกล / ๗. วงเวียนไก่ / ๘. บ้านบอมเบย์ / ๙. วัดสิงห์ชัย (บ้านตานานรถม้า) / ๑๐. บ้านปะเก็ก
๑๑. โรงงานฝิ่นเก่า / ๑๒. ตลาดปริบูรณ์, ออมสิน, ตลาดราชวงศ์, หลักเมืองรองเวียง / ๑๓. วัดบุญญาวรย์, เส้าหลักเมือง, หอวง

๑. อาคารไทยโพธิ์ราย (แม่เลี้ยงสีหิ่ยม) ติดกับบ้านชาเล้ง / ๒.สถานี่รถไฟ / ๓. บ้านแม่เลี้ยงเนย / ๔. ธนาครชาติ / ๕. โรงไม้เค้ง
๑๐. วงเวียนไก่ / ๑๑. บ้านบอมเบย์ / ๑๒. วัดสีหิ่ย (บ้านดำนานรมมา) / ๑๓. บ้านมะเก่า / ๑๔. ชุมชนบ้านเชียงราย
๒๐. ตลาดบริบูรณ์, ออมสิน, ตลาดราชวงศ์, หลักเมืองรองเวียง / ๒๑. วัดบุญวาทย์, เสาหลักเมือง,หลวงพ่อดำ, หอดำเก่า / ๒๒. วัด
๒๓.วัดพระแก้วดอนเต้า / ๒๔.วัดเจ็ยขาว / ๒๕.หลวงพ่อกษมเขมโก / ๓๐.วัดดอกบัว / ๓๑.วัดศรีล้อม / ๓๒

ติดต่อสอบถามใช้บริการได้ที่

1.สมาคมรถม้า จ.ลำปาง

โทร. ๐-๕๔๒๒-๕๕๕๕, ๐-๕๔๒๒-๑๔๖๖

2.ศูนย์ส่งเสริมการท่องเที่ยวเทศบาล

โทร. ๐-๕๔๒๑-๙๒๑๑๑-๙ ต่อ ๒๙๗๐-๕๔๒๑-๙๓๐๐

ค่า ๕๐๐ บาท ใช้เวลา ๒ ชั่วโมง

ม้า / ๕. โรงไม้เค่งไท่เส็ง (เก่า) / ๖. โรงน้ำแข็ง / ๗. วัดศรีทองเมือง (แนวชม) ออกจากวัดเข้าสู่ถนนวังขาวผ่าน / ๘. บ้านสร้างโต / ๙. ช่วงโปโล / ๑๐. ชุมชนบ้านเชียงราย / ๑๑. สำนักงานชลประทาน / ๑๒. โรงงานยาสูบ / ๑๓. ธนาคาร UOB / ๑๔. วัดสวนดอก / ๑๕. โรงยาฝิ่นเก่า / ๑๖. วัดบุญยืน-หลวงพ่อกษมเคยเป็นเจ้าอาวาส / ๑๗. หอระมิด / ๑๘. วัดป่าฝาง / ๑๙. วัดศรีชุม

ค่า ๖๐๐ บาท ใช้เวลา ๓ ชั่วโมง

ม้า / ๕. โรงไม้เค่งไท่เส็ง (เก่า) / ๖. โรงน้ำแข็ง / ๗. วัดศรีทองเมือง (แนวชม) ออกจากวัดเข้าสู่ถนนวังขาวผ่าน / ๘. บ้านสร้างโต / ๙. ช่วงโปโล / ๑๐. ชุมชนบ้านเชียงราย / ๑๑. สำนักงานชลประทาน / ๑๒. โรงงานยาสูบ / ๑๓. ธนาคาร UOB / ๑๔. วัดสวนดอก / ๑๕. โรงยาฝิ่นเก่า / ๑๖. วัดบุญยืน-หลวงพ่อกษมเคยเป็นเจ้าอาวาส / ๑๗. หอระมิด / ๑๘. วัดป่าฝาง / ๑๙. วัดศรีชุม / ๒๐. ตลาดสะพานรัชฎาภิเษก / ๒๑. วัดปลงกุดด้านเหนือ / ๒๒. ข้ามสะพานพัฒนาคเหนือ / ๒๓. ศูนย์ OTOP

ปฐมบทแห่งเส้นทางการนำเที่ยว

รู้จักกันมาพอสมควรแล้วถึงคราวที่ลุงรถม้า จะพาคุณๆ ไปสัมผัส วิถีชีวิตและวัฒนธรรมของนครลำปางให้ลึกซึ้งทีเดียวจะหาว่ามาถึงประตูบ้านแล้วไม่เชิญ เข้าบ้าน

นครลำปางเมืองเล็กๆ ที่เปี่ยมไปด้วยมนต์เสน่ห์ที่น่าค้นหาเมืองที่ผู้คนใจกว้างเต็มเปี่ยมไปด้วยมิตรไมตรีแก่ผู้มาเยือน ลุงรถม้าจะพาคุณเจ้ามาผ่านกาลเวลาไปบนเส้นทางสายประวัติศาสตร์และสุดกลิ่นไอของบรรยากาศนครลำปางนับจากอดีตถึงปัจจุบัน และมีคฤหะทศกัณฑ์ที่เป็นพระเอกตลอดกาลบนถนน

แคว้นนครลำปาง เริ่มการท่องเที่ยวกับลุงรถม้า

ย้อนเวลากลับไปเมื่อประมาณ ๑๐๐ ปี มาแล้ว ณ จุดเริ่มต้นลุงรถม้าพานักท่องเที่ยวออกเดินทางไปกับถนนเส้นทางประวัติศาสตร์สายตอนปานผ่านย่านการค้าส่งแต่อดีตถึงปัจจุบันมี **อาคารทองโพธิ์ชัย (๑)**

เก่าแก่สวยงามพร้อมกลุ่มอาคารย้อนยุค มากมายแสดงให้เห็นถึงความเจริญรุ่งเรืองของศูนย์กลางการค้าของภาคเหนือตอนบนในอดีตได้อย่างชัดเจน ประกอบเป็นชุมชนของคนจีนที่อยู่มาตั้งแต่ครั้งบรรพกาล จากนั้นแวะชมความงามของ **สถานีรถไฟ**

นครลำปาง (๒) ที่มีความโดดเด่น ด้านสถาปัตยกรรมของรูปทรงเยอรมันที่มีแต่ดั้งเดิมลวดลายไทยตามช่องประตูหน้าต่างอย่างสวยงามเป็นจุดเริ่มต้นของการมาเยือนของ พระมหากษัตริย์ไทยในอดีต เป็นจุดสำคัญทางการค้าขายของสินค้าภาคเหนือและถ่ายภาพกับหัวรถจักรโบราณที่ตั้งตระหง่านหน้าสถานีรถไฟก้าวพ้นจากสถานีรถไฟเข้าสู่ถนนสุนทรวิธาน **บ้านแม่เลี้ยงเนย (๓)** ที่มีความโดดเด่นของตัวอาคารและองค์ประกอบโดยรอบมีแท่งค้ำใสน้ำขนาดใหญ่ทำด้วยไม้ทั้งหมด เห็น **อาคาร ธนาคารชาติ (๔)** เดิมทีสวยงามลงตัวดี ๆ กันนั้นคือ **โรงเลื่อยเค่งไท่เส็ง (๕)** (เก่า) บริษัทลำปางวนิชย์ปัจจุบันเป็นสถานที่เปิดหวดซึกหวุดให้สัญญาณภัยทางอากาศสมัยสงครามโลก ตรงบริเวณ สามแยกจะเห็นอาคารทรงไทยเป็น **โรงน้ำแข็ง (๖)** แห่งแรกของนครลำปางในสมัยก่อนใช้น้ำจากแม่น้ำวังซึ่งไหลผ่านหลังโรงน้ำแข็ง นำมาใช้ทำ

เป็นน้ำแข็งติดกับโรงน้ำแข็งเป็น **วัดศรีรองเมือง (๓)** เป็นวัดที่ชาวพม่าสร้างขึ้น พระวิหารสร้างขึ้น พ.ศ. ๒๔๔๔ หลังคาพระวิหารมียอดแหลมถึง ๙ ยอด เสาพระวิหารประดับด้วยโลหะสีทองตัดเป็นลวดลายก้านจรวดลายเถาวัลย์งาม บริเวณวัดมีส้วมโบราณมีอายุ ๑๐๐ กว่าปี มีอุโบสถแปลกตาหากคุณได้แวะชมและสัมผัสวัดนี้อย่างใกล้ชิดเสมือนคุณได้อยู่ในพระราชวังในประเทศพม่าตรงกันข้ามกับวัดลุงรตมาชี้ให้ดูอาคารหลังใหญ่คือ

อาคารสำโด (๔) ซึ่งเจ้าของเป็นต้นตระกูลผู้นำการสร้างวัดศรีรองเมือง

อาคารหลังนี้เคยเป็นที่ตั้งของกองบัญชาการทหารญี่ปุ่นในเขตปฏิบัติการรุกพม่าเหนือลุงรตมาวิ่งออกมาตามถนนวังขวาผ่าน **ช่วงโปโลเก่า (๕)** อันหมายถึงสนามกีฬาตลุมโบโลบนหลังม้าของชาวยุโรป และสถานที่นี้เคยเป็นสนามกีฬาไทยฝรั่ง ในสมัยสงครามญี่ปุ่นยึดช่วงเป็นที่ตั้งกองพันทหารม้า ปัจจุบันเป็นสวนสาธารณะเขาลางคันครเป็นที่ทำกิจกรรมของชาวลำปางตอนเช้าและเย็นจะเห็นคนหนุ่มจนถึงผู้สูงอายุมาออกกำลังกายกันอย่างคึกคัก เมื่อมองตรงไปจะแลเห็น **วงเวียนไก่อู (๑๐)**

ตระหง่านอยู่กลางถนนวังขวา ไก่อูซึ่งเป็นสัญลักษณ์ของชาวลำปาง

มีตำนานเมือง **"กุกกุงนคร"** เกี่ยวกับพระฤาษี ๕ องค์ได้ถวายภัตตาหารแด่พระสัมมาสัมพุทธเจ้า พระอินทร์ได้เนรมิตไก่เผือกขึ้นเหนือดอยให้พระฤาษี ๕ องค์รู้ว่าพระพุทธรูปเสวยภัตตาหารเสร็จแล้ว เมื่อมองทางซ้ายมือของวงเวียนทางไม้ไผ่ คือ **บ้านบอมเบย์ (๑๑)** เคยเป็นที่ตั้งบริษัททำไม้บริติชบอมเบย์เบอมาลิบแต่ยุคสมัยพม่าตกอยู่ใต้ร่มธงอังกฤษเคยเป็นที่ตั้งตอบัญชาการแม่ทัพญี่ปุ่น นครลำปางในอดีตเป็นเมืองที่มีไม้สักมากที่สุดจึงมีการทำอุตสาหกรรมไม้ส่งออกเป็นอันดับหนึ่งของประเทศ จากนั้นลุงรตมาพาไล่เลาะไปตามถนนวังขวาเห็น **วัดสิงห์ชัย (๑๒)** มีรูปปั้นสิงห์มากมายหลายตัวเป็นวัดที่พญาพรหมโวหารกวีเอกแห่งล้านนาเป็นหมู่บ้านตำนานรตมาในอดีตหมู่บ้านแรกก่อนที่จะขยายตัวไปทั่วนครลำปาง เป็นการเริ่มต้นพัฒนาอาชีพรตมาท้องถิ่นและยังมีโรงซ่อมรถม้าแห่งแรกของประเทศไทย ใกล้ๆ กันนั้นคุณ sẽเห็นบ้านโบราณยุคสูง ชื่อ **บ้านมะเก่า (๑๓)** แปลเป็นภาษาเหนือแปลว่าบ้านโบราณมีรถม้ารุ่นแรกของเจ้าของบ้านจอดอยู่เป็นบ้านที่ควรค่าแก่การอนุรักษ์อย่างยิ่ง เมื่อมองไปด้านซ้ายจะเห็นแม่น้ำวังซึ่งเป็นสายเลือดใหญ่ของนครลำปาง มีสะพานแขวนข้ามไปอีกฝั่งยามเย็นคนหนุ่มสาวคนเดินออกกำลังกายพากันดูพระอาทิตย์ตก ตัดกับขอบน้ำสะท้อนแสงสวยงาม อีกฝั่งแม่น้ำคุณ จะมองเห็นโรงพยาบาลเวชนาตวรุตเป็นโรงพยาบาลของมิชชันนารี แห่งแรกของลำปางจากนั้นลุงรตมาพาคุณเข้าสู่ชุมชนบ้านเชียงรายซึ่งอยู่ในเขตกำแพงเมืองเก่ายุครัตนโกสินทร์ตอนต้น

คนในชุมชนนี้ได้ย้ายถิ่นฐานมาจากเชียงรายได้ความระลึกบ้านเกิด จึงสร้าง **วัดเชียงรายได้ (๑๔)** ขึ้นมา บริเวณสุดถนนมองเห็นหอนาฬิกาขนาดใหญ่เป็นจุดเด่นอยู่ในวงเวียน ลุงมั่วจอดแวะให้ถ่ายภาพหอนาฬิกาเป็นฉากหลัง เมื่อถ่ายภาพจนพอใจก็กลับอีกนิดแวะเลือกชมสินค้า **OTOP (๑๕)**

ทั้งของกินถูกปาก ของฝากถูกใจ ได้ของฝากกันมากพอแล้ว เดียวลุงมั่ว

พาไปต่อเข้าสู่ถนนบุญวาทย์ ซึ่งเป็นถนนสายหลักของลำปางดูชีวิตความเป็นอยู่ในปัจจุบันทั้งยังผ่านจุดสำคัญทางประวัติศาสตร์จุดแรกคือ **สำนักงานชลประทาน (๑๕)** หรือ **ห้างแอ่งโกลไทย** ซึ่งในอดีตก่อตั้งในสมัย มร.เอชอีเอ็ม มาร์ติน นับเป็น

สถาปัตยกรรมแบบฝรั่ง พร้อมสิ่งแวดลอมที่มีหมู่ไม้ใบร่มร่มเงาไปด้านหน้าเห็น **ธนาคาร UOB (๑๖)** ระหว่างสงครามโลกครั้งที่ ๒ คือที่ตั้ง **บ้านปูเขียน** สมัยทางการอนุญาตให้ประกอบการค้าใส่เงาได้โดยไม่ผิดกฎหมายและยังเป็นจุดนัดพบขบวนการใต้ดินเสรีไทยที่มีศูนย์สั่งการรับอย่างเสี่ยงภัยในโรงน้ำตาลไทยเกาะคากับสายปฏิบัติการซึ่งจรรย์ยานในเวียงมีรหัสนัดพบกันที่ช่องปูเขียนเป็นประจำ ตรงกันข้ามกันเป็น **สำนักงานยาสูบแห่งแรกของประเทศไทย (๑๗)** ในสมัยก่อนนิยมสูบบุหรี่กันมากและมีแหล่งผลิตส่วนมากอยู่ที่ภาคเหนือจึงได้จัดตั้งที่นครลำปางเพราะเป็นศูนย์กลางของภาคเหนือตอนบน ผ่านมาจะเห็นโรงแรมที่พักมากมายทั้งชายชาว ตรงมุมคือ **วัดสวนดอก (๑๘)** เป็นวัดที่หน้าบันพระวิหารสวยงามมากและเมื่อนั่งรถม้ามาอีกไม่กี่อึดใจก็จะพบ **โรงพยาบาลเก่า (๑๙)** ซึ่งอยู่ทางซ้ายมือของถนน สมัยก่อนนั้นชาวเวียงฮ้อยูนานและชาวตลาดจีนตลอดจนชาวลำปางได้ใช้สถานที่แห่งนี้เป็นที่สุบผื่น ซึ่งการสุบผื่นในสมัยนั้นยังไม่ถือว่าผิดกฎหมาย ดังนั้นบริเวณดังกล่าวเมื่อมองย้อนกลับไปจึงคึกคักผู้คนมากหน้าหลายตา ถนนดังกล่าวถือว่าเป็นถนนสายเศรษฐกิจของชาวลำปาง เพราะจะเต็มไปด้วยร้านค้าที่หลากหลายทั้งร้านทอง ธนาคาร ร้านค้า ตลาด (**ตลาดบริบูรณ์ (๒๐)**) ซึ่งสมัยก่อนนั้นผู้คนจะเดินทางไปตอรถหรือแวะลำปางก็จะมาซื้อของบริเวณนี้ และในปัจจุบันสถานที่ดังกล่าวยังเป็นแหล่งของกินของฝากที่ขึ้นชื่ออีกแห่ง และที่อยากจะแนะนำคือ น้ำพริกหนุ่ม แคนหมู ไส้อั่ว ข้าวแต่น ข้าวซอย ลุงมั่วเหยียบกระดิ่ง ดังลั่นและแนะนำสถานที่สำคัญอีกแห่งนั่นคือ **ศาลหลักเมือง (๒๑)** ซึ่งอยู่คู่บ้านคูเมืองลำปางมานานกว่า ๑,๓๐๐ ปี และในบริเวณดังกล่าวยังมี **ศาลหลวงพ่อดำ** หรือพระพุทธรูปโรดันตรายชัยวัฒน์จตุรทิศ เป็นพระพุทธรูปหนึ่งในสี่องค์ของประเทศไทยที่มาประดิษฐานประจำทิศเหนือเป็นหนึ่งในสี่องค์ของประเทศในแต่ละวันจะมีผู้คนมากราบไหว้ขอพรเป็นจำนวนมาก ในบริเวณเดียวกันนั้น

เป็นที่ตั้งของ **หอคำเก่า** ที่สร้างสมัยพระเจ้าประเทศราช สร้างค่ายคูกำแพง
รอบหอะม็อก สมัยพระเจ้าหอคำดวงทิพย์แห่งราชวงศ์เจ้าเจ็ดตน
ระหว่างสมัย ร.๑ - ร.๓ เสกสมรสกับเจ้าหญิงสุวรรนเกียงคำแห่ง
หอคำเชียงตุง ต่อจากยุคหอคำมาเป็นยุคคุ้มหลวงเจ้าพ่อ
บุญวาทย์ วงศ์มานิต สร้างศาลากลางหลังเก่าเรือนอาคาร
แต่สมัย ร.๕ มีโรงมหรสพหลวง มีฉางข้าวหลวง
แต่รัชกาลที่ ๗ เคยเสด็จศาลากลางหลังเก่า ต่อมา

สร้างศาลากลางคอนกรีต พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๙ เสด็จเป็นองค์ประธาน
วางศิลาฤกษ์ มีศิลาจารึกลำปาง บอกชนเผ่าคนเมือง พ.ศ.๒๐๔๕ และทางด้านซ้ายมือ
ไม่ห่างออกไปคือ **วัดหลวงกลางเวียง** ปัจจุบันคือ **วัดบุญวาทย์วรวิหาร** เป็นวัดรุ่นแรกสมัย
พระยาคำโสม เป็นที่ถือน้ำพิพัฒน์สัตยา ข้าราชการในสมัยพระผู้ครองนครหน้าจั่วพระอุโบสถ
มีดวงตราสัญลักษณ์ไก่เผือก ภายในพระอุโบสถ มีพระพุทธรูปที่ศักดิ์สิทธิ์คู่บ้านคูเมือง เมื่อ
นั่งรถม้ามาอีกนิดก็จะถึงสำนักงานที่ดินซึ่งบริเวณดังกล่าวเป็นสถานีจอดรถม้า และมีรถม้า
หมุนเวียนเข้าออกตลอดเวลา นักท่องเที่ยวส่วนมากนิยมมาจอดรถกันที่นี่เพื่อนั่งรถม้าชม
เมือง เมื่อลงรถม้ามาถึงสถานที่ดังกล่าวก็สิ้นกระตือรือร้นพักเหนื่อยเพื่อนั่งรถม้าด้วยกัน บริเวณ
ทางแยกมีวัดอีกแห่งคือ **วัดบุญยืน (๒๒)** วัดนี้มีผู้เฒ่าผู้แก่บอกว่าถ้าได้ทำบุญจะมีอายุ
ยืนยาวและมีสุขภาพแข็งแรงสมบูรณ์ในอดีตหลวงพ่อกษม เขมโก เคยเป็นเจ้าอาวาสวัดนี้ด้วย
เส้นที่ ๑, ๒ ที่ทับกัน ๑ - ๒๒ **หอะม็อก (๒๓)** เป็นป้อมขนาดใหญ่ใช้เก็บปืนใหญ่ และกระสุน
สำหรับใช้ป้องกันศัตรูและเป็นหอสังเกตการณ์ สร้างขึ้นในสมัยเจ้าสุวรรณหอคำดวงทิพย์
ประมาณ พ.ศ.๒๓๕๐ เป็นที่สิงสถิตวิญญาณนักรบผู้กล้าไม่ไกลจากหอะม็อก ออกไปถึง
ห้าแยกประตูชัย และเห็นเจดีย์สีทองสูงปลั่งบรรจุพระบรมสารีริกธาตุ อันเชิญจากประเทศ
พม่าเมื่อพ.ศ.๒๔๙๙ ศาลาการเปรียญเป็นเรือนบ้าน หลังคาซ้อนกันเป็นชั้นๆ แบบพม่า
พระอุโบสถขนาดเล็กงามด้วยลายเครือเถาปูนปั้น มีชื่อ **วัดว่าวัดป่าฝาง (๒๔)** จากนั้นเลี้ยวเข้า
ซอยไทยลานนาแวงชม **วัดศรีชุม (๒๕)** เป็นวัดพม่าที่งดงามและใหญ่ที่สุดในประเทศไทย
สวยเด่นด้วยวิหารครึ่งตึกครึ่งไม้ บานประตูไม้แกะสลักลุลวดลายไปรงงดงาม เพดาน
จำหลักลวดลายไม้หลายชั้น ประดับกระจกสี เสาแต่ละต้นลงรักปิดทอง ภายในบริเวณวัด
ยังมีพระอุโบสถพระธาตุเจดีย์ที่บรรจุพระบรมสารีริกธาตุ ฐานทรงกลมก่ออิฐถือปูนแบบพม่า
ได้ขึ้นทะเบียนเป็นโบราณสถานแห่งชาติ เมื่อปี พ.ศ.๒๕๒๔ อีกประเดี้ยวลุ่มน้ำจะมาข้าม
สะพานข้างเผือก (๒๓) สะพานนี้ตั้งชื่อตามเส้นทาง การเชิญช้างเผือกที่กำเนิดในปาง

เจ้าผู้ครองนคร ได้ถวายช้างเผือกแก่ ร.๕ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าขึ้นระวางพระราชพิธีหลวง ณ สวนดุสิตว่า "วิบูลย์ลักษณะเลิศฟ้า" ซึ่งอยู่ใกล้กันก็คือ จวนผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นอาคารไม้ ทรงโบราณ เมื่อข้ามสะพานเมืองรถม้าชี้ให้ดูสะพานรัษฎาภิเศก ที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ ด้านหัวท้ายของสะพานมีลวดลายส่วนบนคือ พวงมาลารำลึกถึง ร.๕ ด้านล่างมีครุฑหลวง ร.๖ และมีเก็หลวงเจ้าบุญญาพิชัยผู้ปกครองนครลำปาง เป็นสะพานที่สะท้อนถึงอารยธรรมสมัยขนส่ง รถไฟหลวงเมื่อข้ามสะพานลุงรถม้าชี้ให้ดูบ้านโบราณอีกมากมายและก็มีมาถึง **วัดประตูป่อง (๒๕)** วัดนี้เป็นวัดที่สร้างโดยชาวล้านนามีคุ้มประตูทรงโบราณ และพระวิหารที่สวยงาม ด้านข้างวัด เป็นแนวกำแพงเก่าที่ยังคงเหลือสภาพเดิมให้เห็นอยู่ติดกันเป็นสำนักงานเขตป่าไม้ มีต้นไม้ใหญ่ สลับกันมากมาย ทั้งต้นสักอายุหลายร้อยปี ต้นมะขามขนาดใหญ่ ไม้ดอกหลากสี ตัวสำนักงาน และบ้านพักเป็นอาคารไม้ยกสูงเวลาที่เรามาผ่านรู้สึกเหมือนเข้าไปในช่วงเวลาย้อน หลังไปเป็นร้อยปีลุงรถม้ามาพักใต้ต้นสารภีในบริเวณ

บ้านเสานัก (๒๕) เป็นบ้านไม้สักโบราณอายุกว่า

๑๐๐ ปี มีเสาไม้สักมากถึง ๑๑๖ ต้น (นัก แปลว่ามาก)

ตัวบ้านแบบศิลปะพม่าผสมล้านนาแต่เดิมใช้เป็นที่พักของแขก บ้านแขกเมือง ในบริเวณบ้านมีทุ่งข้าวขนาดใหญ่ มีโบราณวัตถุ ให้ชมมากมาย แวะดื่ม น้ำมะขามและข้าวแต๋น เมื่อหายเหนื่อย

ลุงรถม้าพาเดินทางต่อผ่าน**วัดแสงเมืองมา (๒๖)** เป็นวัดที่สร้างโดยชาวยูเรียด หน้าจั่วเป็น ราชู เครื่องเกี้ยวสวยงาม เป็นวัดที่เจ้าผู้ครองนครนับถือมาก จากนั้นเราเข้าสู่ถนนพระแก้ว แวะเข้าชม **วัดพระแก้วสุชาดาราม (๒๗)** เป็นวัดที่มีตำนานการสร้างพระแก้วมรกตอันล้ำค่า ของนครลำปางเคยเป็นที่ประดิษฐานพระพุทธรูปมณีรัตนปฏิมากร (พระแก้วมรกต) ที่กรุงเทพฯ เป็นเวลานานถึง ๓๒ ปี มณฑปโกลีองค์เจดีย์จำลองมาจากมณฑลเย ประเทศพม่าเป็นอาคาร ไม้สักหลังคาลาดหลั่นกันเก้าชั้น เป็นที่ประดิษฐานพระพุทธรูปบัวเข็มที่จำลองมาจากมณฑลเย ประเทศพม่า ภายในพระบรมธาตุคุดยอดเจ้าพระเกศาธาตุของพระพุทธเจ้าสี่พระองค์ทุกวัน ขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๘ เหนือ (เดือน ๖ ใต้) ของทุกปี มีประเพณีสรงน้ำพระบรมธาตุ นอกจากนี้ยังมีพระวิหารหลวงประดิษฐานพระพุทธรูปปางมารพิชัย วิหารทองทิพย์อายุกว่าพันปี สร้าง สมัยพระยาจามเทวีมีอายุกว่าหนึ่งปี วิหารลายคำสุชาดาราม ภายในมีภาพจิตรกรรมฝาผนัง งดงามด้วยลายทองประดับตามส่วนต่างๆ อิ่มบุญกับการสักการะ สิ่งศักดิ์สิทธิ์ในวัดแล้วนั่ง รถม้าต่อไปตามถนนมีสิ่งปลูกสร้างทั้งสระน้ำดับเพลิง สกู๊ปบรรพชน ม้าวิ่งไปตามถนนที่แสดง วิถีชีวิตของคนลำปาง เด็กขี่จักรยาน คนเก่าหาบกระบุงตะกร้า ชายของก่อนถึงทางออกสู่นอก

เมือง มีต้นมะขามขนาดใหญ่อยู่กลุ่มหนึ่งเมื่อครั้งในอดีตคนเดินทางเข้ามาในเมืองผ่านทางประตูมาจะมาแวะเปลี่ยนเครื่องแต่งตัวผูกม้าผูกช้างไว้ที่ต้นมะขามกำแพงดินที่เห็นข้างหน้าเป็นกำแพงเมืองที่พระนางจามเทวีโปรดให้สร้างสำหรับราชบุตร ราวพุทธศตวรรษที่ ๑๓ นักรถม้าจะออกไปสู่ถนนลำปาง - แจ้ห่ม เพื่อตรงไปยัง **วัดเจดีย์ขาวหลัง (๒๘)** ซึ่งอยู่ห่างจากตัวเมืองออกไปประมาณ ๕ กิโลเมตร นับเป็นปูชนียสถานที่สำคัญแห่งหนึ่งของลำปาง (ชาวแปลว่า ยี่สิบ) องค์พระธาตุเจดีย์ขาวเป็นศิลปะล้านนามสมพม่า บรรจุเศศารธาตุพระอรหันต์ ๒ องค์ คนลำปางเชื่อว่าหากนับเจดีย์ได้ ๒๐ องค์ ถือว่าเป็นผู้มีบุญ ในบริเวณพระธาตุมีพระพุทธรูปใจ ที่จะอธิษฐานได้ทันใจเป็นที่ประดิษฐานพระพุทธรูปแสนแห่งทองคำเป็นทองคำบริสุทธิ์น้ำหนักรวม ๙๕.๕ บาท ในบริเวณวัดยังมีบ่อน้ำ ๒ ฟันอง ที่ขุดมานับพันปี และในวัดยังมีพิพิธภัณฑ์ที่ไว้ให้ได้ศึกษาหาความรู้อีกด้วย ทางไม่ไกลมีหอกลองจัดเก็บกลองบูชาไว้ถึง ๙ ชุดใหญ่ อิ่มบุญ แล้วเมื่อออกจากวัด สองข้างทางมีทุ่งนา วัวเล็มหญ้าและยังได้กลิ่นไอดินเห็นผ้าของชาวบ้านผูกไว้หลายตัววิ่งกลับไปถนนลำปาง - แจ้ห่มอีกครั้งลุงร่มมาจอดให้แวะสุสานไตรลักษณ์ สำนักธรรมปฏิบัติธรรม **หลวงพ่อกะหมื่น เขมโก นักบุญแห่งล้านนา (๒๙)** เห็นรูปปั้นหลวงพ่อดังตระหง่านมีขนาดสูงถึง ๙ เมตร และด้านหลังรูปปั้นมีอาคารทรงไทยประยุกต์ ภายในด้านซ้ายมีโรงแกว่งกระเจ๊กไส ภายในบรรจุสังขารของหลวงพ่อกะหมื่นมรณภาพมาแล้วจากนั้นลุงร่มพาเราลัดเลาะข้ามถนนประตูมาผ่าน **วัดดอกบัว (๓๐)** เป็นวัดเก่าแก่เงียบสงบอยู่ลึกเข้าไปในซอยเล็กๆ ไม่ห่างกันนักมี **วัดศรีล้อม (๓๑)** ซึ่งชาวลำปางเชื่อว่าพระยาวิรุฬห์และพระยาเวสสุวรรณ นำตันศรีมหาโพธิ์มาปลูกมีพญายักษ์ ๓,๐๐๐ ตน แวดล้อมอารักขา ณ เวียงดิน หรือกุกุตตนคร ไม่ไกลจากวัดนักมี **ตลาดหัวขัว (ตลาดสะพานรัษฎาภิเศก) (๓๒)** นับเป็นตลาดเก่าแก่มาดั้งแต่สมัยโบราณเป็นตลาดที่พ่อค้าชาวจีนมาค้าขายกันมากสินค้าส่วนใหญ่เป็นสินค้ามาจากประเทศจีน ต่อมามีการเปลี่ยนแปลงปรับปรุงใหม่สะอาดเป็นระเบียบมีของฝากอาหารมากมาย ชาวลำปางนิยมจับจ่ายทั้งเช้าและเย็น ผ่านตลาดไปแล้วเห็นเจดีย์สีทองเหลืองอร่ามตั้งอยู่บนเนินดินสูงเป็นที่ประดิษฐาน เจดีย์อิหาร มณฑป มีบันไดนาค ๔ ด้านเป็นเขตพุทธาวาสชั้นที่ ๑ สร้างสมัยพระเจ้าอานันทยศ และเคยเป็นที่ฝังเสาหลักเมือง หลักที่แรก (เสาอินทขิน) ณ **วัดปงสนุก (๓๓)** นี้เคยเป็นที่ดำน้ำชิงเมือง ในสมัยพระเจ้าล้านก้านและเจ้าฟ้าแก้ว นักรถม้าท่องนครลำปางก่อนที่จะพาข้ามสะพาน **พัฒนาภาคเหนือ ๑ (๓๔)** ลุงร่มมาบอกว่าเวลาที่ได้สัมผัสกับความสนุกสนาน ความศรัทธาของคนรุ่นเก่ากับเส้นทางต่างๆ ในมณฑลนครลำปาง และได้ดื่มด่ำกับบรรยากาศความประทับใจกันอย่างเต็มที่ก่อนที่จะพ่ายอนกลับไปส่ง ณ ที่พักเพื่อกล่าวคำอำลาจากลุงร่ม

ของกินถูกปาก

แกงฮังเล เป็นอาหารในสำรับกับข้าวของชาวลำปาง คล้ายกับอาหารพื้นบ้านของชาวล้านนาทั่วไปที่จัดสำรับเป็นขันโตก

วิธีการทำ คือนำเครื่องแกงฮังเลมาผัดกับหมูจนเข้ากัน แล้วใส่หัวหอมที่แกะเปลือก ขิง กระเทียม มะขามเปียก เคี่ยวจนเปื่อยรสชาติจะออกเปรี้ยวหวานเค็ม

น้ำพริกหนุ่ม เป็นอาหารพื้นเมืองของลำปางทำโดยหมกพริกหนุ่ม

วิธีการทำ คือพริกสดเม็ดใหญ่ๆ สีเขียว กับกระเทียม ปลาร้าสับทั้งตัว ห่อใบตองนำไปหมกในขี้เถ้าที่ร้อน ใส่มะเขือเทศชนิดหน้อยเอามาตำ ปูรรสชาติจะออกเค็มเผ็ด อมเปรี้ยว ส่วนมากจะกินกับผักลวก เช่น ถั่วฝักยาว มะเขือ กะหล่ำ

ไส้หมูอั่ว เป็นอาหารในสำรับกับข้าวของชาวลำปางอีกอย่างหนึ่งคล้ายกับอาหารพื้นบ้านของชาวล้านนาทั่วไป

วิธีการทำ คือการนำไส้หมูมาล้างให้สะอาด หมูสับส่วนผสมเครื่องปรุงมี ตะไคร้, ข่า, หอม, กระเทียม, พริกแห้ง นำมาโขลกรวมกันให้ละเอียด เสร็จแล้วนำหมูสับที่เตรียมไว้มาคลุกรวมกันแล้วนำไปยัดในไส้หมูที่เตรียมไว้ แล้วไปย่างบนถ่านไฟ ส่วนมากจะใช้กาบมะพร้าวเพราะจะทำให้ไส้อั่วหอม

ของฝากถูกใจ

เซรามิก เป็นอุตสาหกรรมหลักของชาวลำปางมีสินค้าหลากหลายชนิดทั้งแจกัน, ชุดน้ำชา, ฯลฯ แต่ประเภทที่ขึ้นชื่อของเซรามิกลำปางคือ ขามตราไก่

วิถีเลือกซื้อ ดูเซรามิกที่ไม่มีรอยร้าว สีกลมกลืนกันสนิท ส่วนแบบและลายสามารถเลือกได้ตามต้องการ

ข้าวแต๋น เป็นของกินทางภาคเหนือซึ่งคนนิยมซื้อเป็นของฝาก

วิถีเลือกซื้อ ดูน้ำตาลที่โรยหน้าข้าวแต๋นถ้าเป็นข้าวแต๋นที่ทำมาใหม่ๆ น้ำตาลจะเปียกอยู่ถ้าเก่าแล้วน้ำตาลจะแห้ง วันหมดอายุประมาณ ๑ เดือน

หมูทอง กุนเชียง หมูแผ่น เป็นของกินที่นักท่องเที่ยวนิยมซื้อเป็นของฝาก

วิถีเลือกซื้อ หมูทอง ดูที่แห้งๆ เนื้อหมูมีสีขาวออกเหลือง นิดหน่อย กุนเชียง ดูที่สีแดงนิดหน่อยจะแดงคล้ายเนื้อดิบมีกลิ่นหอม หมูแผ่น ต้องแห้งเลือกดูที่ไม่มีน้ำมันเกาะสีจะออกแดง

นอกจากนี้ยังมีของฝากอีกหลายชนิดอย่าง เช่น ผลิตภัณฑ์ที่ทำมาจากกระดาษสา, ผ้าทอ, ผลิตภัณฑ์ทำมาจากกะลามะพร้าว, ไม้แกะสลักบ้านหลุก, รถม้าจำลอง ฯลฯ

เทศกาลและงานประเพณีของจังหวัดลำปาง

๑. งานแต่งงานบนหลังช้าง เดือน **กุมภาพันธ์**
๒. วันช้างไทย เดือน **มีนาคม**
๓. งานรำลึกประวัติศาสตร์รถไฟ - รถม้าลำปาง เดือน **เมษายน**
๔. งานประเพณีปีใหม่เมืองและแห่สรงหลวงเมืองลำปาง เดือน **เมษายน**
๕. งานเดิน - วิ่งแม่เกาะมินิฮาล์ฟมาราธอน เดือน **สิงหาคม**
๖. งานประเพณีล่องสะเปาเป้ง ประมาณเดือน **พฤศจิกายน**
๗. งานเชรามิกแฟร์ เดือน **ธันวาคม**
๘. งานสะโตกช้าง เดือน **ธันวาคม**
๙. งานฤดูหนาวและงานกาชาด เดือน **ธันวาคม**

หมายเหตุ: วัน /เวลา /การจัดงานที่ชัดเจน สามารถตรวจสอบข้อมูลได้ที่

โทร. ๐-๕๔๓๑-๒๒๕๕ หรือ ๐-๕๔๒๑-๙๓๐๐

การเดินทางสู่จังหวัดลำปาง

รถยนต์ ลำปางอยู่ห่างจากกรุงเทพฯ ประมาณ ๖๐๒ กิโลเมตร ใช้เส้นทางจากกรุงเทพฯ มาตามทางหลวงหมายเลข ๑ (ถ.พหลโยธิน) ผ่านสิงห์บุรี ชัยนาท นครสวรรค์ ดาก ตรงเข้าลำปาง ใช้เวลาประมาณ ๗ ชั่วโมง

รถโดยสารประจำทาง ขึ้นรถที่สถานีขนส่งสายเหนือ (หมอชิตสายใหม่) มีรถโดยสารไปลำปางทุกวัน หรือโทรศัพท์สอบถาม ๐-๕๔๒๒-๗๔๑๐

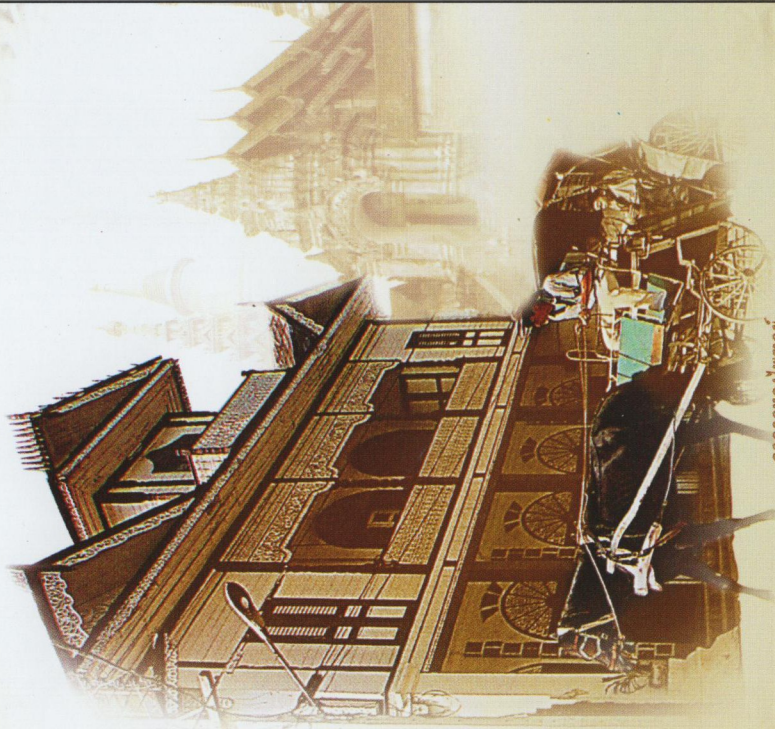
- รถวิโอพี ๒๔ ที่นั่ง	เวลา ๒๑.๓๐ น.
- รถปรับอากาศชั้นหนึ่ง	เวลา ๐๙.๐๐ น., ๑๑.๐๐ น., ๑๓.๐๐ - ๑๕.๐๐ น.
- รถปรับอากาศชั้นสอง	เวลา ๐๕.๓๐ น., ๐๙.๓๐ น., ๑๑.๕๐, ๑๓.๕๐ น.
- รถธรรมดา (สี่ล้อ)	เวลา ๐๕.๐๐ - ๑๕.๐๐ น. (ทุกวัน)

รถไฟ การรถไฟแห่งประเทศไทย มีรถไฟจากกรุงเทพฯ ไปเชียงใหม่ผ่านลำปาง และเที่ยวกลับมีรถไฟออกจากลำปางทุกวัน (โทรศัพท์สอบถาม ๐-๕๔๒๑-๗๐๒๕)

เครื่องบิน มีเที่ยวบินออกจากท่าอากาศยานกรุงเทพฯ ถึงท่าอากาศยานลำปางทุกวัน วันละ ๒ เที่ยวบิน (โทรศัพท์สอบถาม ๐-๕๔๒๒-๖๓๔๗, ๐-๕๔๒๒-๖๓๔๙, ๐-๕๔๒๒-๖๔๘๓)

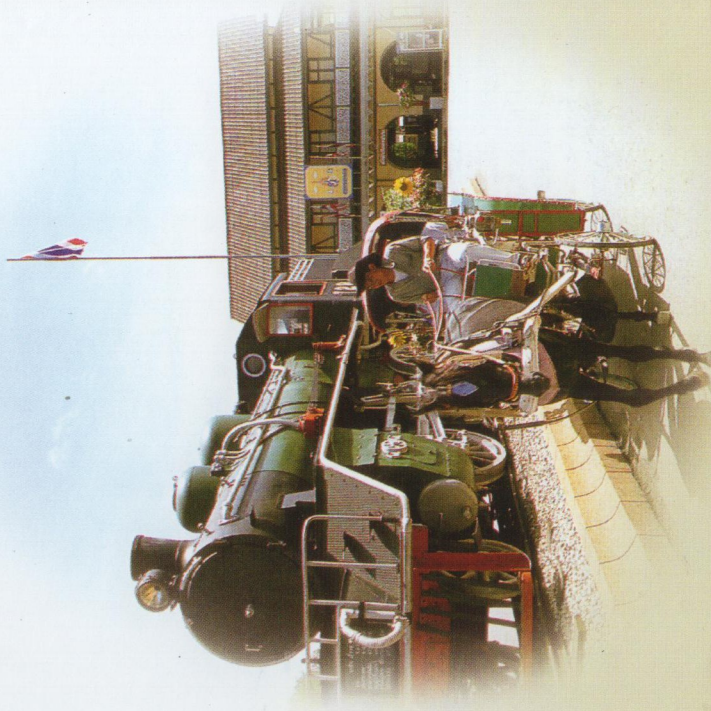
หมายเหตุ: ตารางเวลาอาจมีการเปลี่ยนแปลง กรุณาโทรศัพท์ตรวจสอบเวลาก่อนการเดินทาง

อาคารทองใหญ่

เก่าแก่สวยงามพร้อมกลุ่มอาคารย้อนยุค มากมายแสดงให้เห็นถึงความเจริญรุ่งเรือง
ของศูนย์กลางการค้าของภาคเหนือตอนบนเป็นอดีตได้อย่างชัดเจน ประกอบเป็นชุมชน
ของคนจีนที่อยู่มากมายมาตั้งแต่ครั้งบรรพกาล

สถานีรถไฟนครลำปาง

ที่มีความโดดเด่น ด้านสถาปัตยกรรมของรูปทรงเยอรมัน
ที่มีแสงแดดส่องตามช่องทางต่างอย่างสวยงาม

เที่ยวลำปาง นุ่งผ้า

เปิดประตูสู่ล้านนา บนเส้นทางรอยต่อของอดีต ตีมด้ากับตำนานเมืองรถม้า
เรียงร้อยอารยธรรม กับรถม้านครลำปาง อีกหนึ่งความประทับใจไม่รู้จบ

เที่ยวลำปาง นุ่งผ้า

เปิดประตูสู่ล้านนา บนเส้นทางรอยต่อของอดีต ตีมด้ากับตำนานเมืองรถม้า
เรียงร้อยอารยธรรม กับรถม้านครลำปาง อีกหนึ่งความประทับใจไม่รู้จบ

รายชื่อโรงแรม

ลำปางเวียงทอง	ราคา 850 - 2,700.-	โทร. 054-225801-2
เวียงคอร	ราคา 900 - 2,500.-	โทร. 054-228095
ทิพย์ช้าง	ราคา 600 - 1,200.-	โทร. 054-226501-6
เจบีปาร์ค	ราคา 600 - 2,500.-	โทร. 054-334795
คิมซีดี	ราคา 500 - 900.-	โทร. 054-310238
พิณโฮเต็ล	ราคา 450 - 850.-	โทร. 054-221509
สมนึกแมนชั่น	ราคา 300 - 800.-	โทร. 054-323318-20
สยามโอเต็ล	ราคา 250 - 800.-	โทร. 054-310406
ริเจนท์ลอร์ดจ์	ราคา 390 - 690.-	โทร. 054-323388
เอเชียลำปาง	ราคา 380 - 550.-	โทร. 054-227844-7
ร่มศรีทอง	ราคา 200 - 500.-	โทร. 054-217054

เอ็ม อาร์พาลेख	ราคา 390 - 400.-	โทร. 054-227912
เชลวงค์	ราคา 260 - 420.-	โทร. 054-226137
ลำปาง	ราคา 160 - 360.-	โทร. 054-227311-2
ขวัญใจแมนชั่น	ราคา 350.-	โทร. 054-313009
เวียงฟ้า	ราคา 350.-	โทร. 054-310677
อรุณศักดิ์	ราคา 190 - 350.-	โทร. 054-217344
คิม	ราคา 230 - 330.-	โทร. 054-217721
สากล	ราคา 140 - 300.-	โทร. 054-217573
เกษมัญญา	ราคา 140 - 300.-	โทร. 054-222261
ศรีสง่า	ราคา 100 - 180.-	โทร. 054-217070
ซูเปอร์โฮเต็ล	ราคา 150.-	โทร. 054-221573-4

รีสอร์ท

ลำปางริเวอร์ลอร์ด	ราคา 1,800 - 2,800.-	โทร. 054-336640-1
แม่คำการ์เดนฮิลล์	ราคา 1,000 - 7,000.-	โทร. 054-224825
วังแก้วรีสอร์ท	ราคา 600 - 1,200.-	โทร. 054- 223733
กิโลมรีสอร์ท	ราคา 500 - 2,000.-	โทร. 054- 334393
แจ้ซ้อนการ์เดนฮิลล์แอนดริสรีสอร์ท	ราคา 500-1,000	โทร. 01-2893503
ไร่หญ้าแจ้ซ้อนรีสอร์ท	ราคา 500 - 1500.-	โทร. 054-263048

เกสต์เฮาส์

ริเวอร์ไซด์	ราคา 250 - 700.-	โทร. 054-227005
เฮือนบุญมา	ราคา 100 - 300.-	โทร. 054-322653
ทิพย์อิน	ราคา 100 - 280.-	โทร. 054-221821
บ้านฝ้าย	ราคา 250 - 350.-	โทร. 054-335238

หมายเหตุ ราคาห้องพักอาจมีการเปลี่ยนแปลงกรุณาสอบถามล่วงหน้า

ร้านอาหารทั่วไป

กนกวิมานสปอร์ตคลับ	โทร. 054-222860-2
บ้านพลอย	โทร. 054-251200-1
วู้ทสันสันกำแพง	โทร. 054-222848
บ้านบนดงไม้	โทร. 054-214013
ริมวัง (ริเวอร์ไซด์)	โทร. 054-221861
เรือนแพ	โทร. 054-226979

เสบียง	โทร. 054-218783
สเด็กเฮาส์	โทร. 054-230569
บ้านฝ้าย	โทร. 054-335238
เฮือนชมวัง	โทร. 054-222845
ครัวบางกอก	โทร. 054-310103
ครัวมุกดา	โทร. 054-315696
รสนา	โทร. 054-225936

ร้านอาหารพื้นเมือง

บ้านคำหวาน	ถ.สวนดอก
ข้าวซอยบุญยืน	ถ.วังโค้ง
ข้าวซอยแม่คำแปง	ถ.ไฮเวย์ลำปาง-งาว

ร้านแม่แพ	หลัง อ.กรุงเทพ สาขาลำปาง
ข้าวซอยปู่เปอริ	ถ.ไฮเวย์ลำปาง-งาว
ข้าวซอยโอม่า	หมู่บ้านสุขสวัสดิ์ 2 ซอย 22

สถานที่และโทรศัพท์สำคัญ

งานส่งเสริมการท่องเที่ยว	054-219300
ททท.ภาคเหนือเขต 1	053-248604
ศูนย์การท่องเที่ยวกีฬา	054-312254
สถานีตำรวจภูธร	054-217017
เทศบาลนครลำปาง	054-219211-7
สถานีรถไฟ	054-217024
สถานีขนส่ง	054-227410
ท่าอากาศยาน	054-226483

รพ.ลำปาง	054-217045
รพ.ค่ายสุรศักดิ์มนตรี	054-218473
รพ.เขลาคันคร-ราม	054-325432
สมาคมรถม้า	054-225555, 054-22466
ที่ทำการไปรษณีย์	054-224069
ศูนย์โทรคมนาคมลำปาง	054-221700
สายด่วนท่องเที่ยว	1672
สายด่วนตำรวจ	191
สายด่วนเทศบาล (ดับเพลิง,กู้ภัย,เหตุด่วน,ข้อมูล)	199

" ย้อนเวลาหาอดีต กับรถม้า นครลำปาง บนถนนสายตำนานเมืองล้านนา "

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย